

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ · УРОК 65

Практичне заняття. Демонтаж результатів періоду «розрядки»: причини і наслідки.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Практичне заняття: мета роботи

Тема: «Демонтаж результатів періоду розрядки: причини і наслідки». Завдання уроку — на основі матеріалу § 29 простежити, чому домовленості 1960–1970-х років не ліквідували суперництво США і СРСР, які події зруйнували атмосферу розрядки та як нове загострення зрештою привело до пошуку іншої моделі міжнародних відносин.

1. Що вдалося досягти в період розрядки

Досягнення	Зміст
ДНЯЗ 1968 р.	Прагнення обмежити поширення ядерної зброї.
ПРО та ОСВ 1972 р.	Перші великі радянсько-американські домовленості з обмеження стратегічних озброєнь.
Гельсінський акт 1975 р.	Десять принципів міждержавних відносин, включно з незастосуванням сили, непорушністю кордонів і правами людини.
НБСЄ	Механізм контролю та діалогу з питань безпеки й співробітництва в Європі.

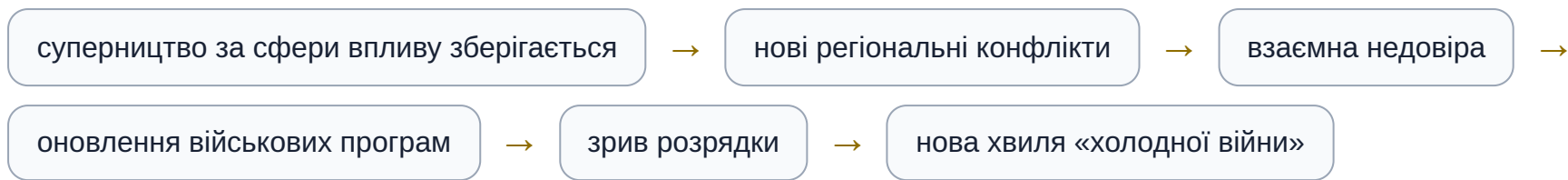
2. Чому розрядка була нестійкою

Розрядка зменшила напруженість, але не усунула головних причин суперництва: ідеологічного протистояння, боротьби за сфери впливу та гонки озброєнь. США і СРСР продовжували підтримувати союзників і політичні сили в різних регіонах світу. Тому міжнародна система залишалася конфліктною навіть у період активних переговорів.

3. Події, що руйнували атмосферу розрядки

Подія / процес	Як вплинув
Активність СРСР і Куби в Африці	Посилила недовіру Заходу до намірів радянського блоку.
Нові військові програми США з 1978 р.	Повернули гонку озброєнь до центру відносин.
Введення військ СРСР до Афганістану, 1979 р.	Стало фактичним зривом політики розрядки.
Політика Р. Рейгана на початку 1980-х	Посилила конфронтацію; програма СОІ стала символом нового етапу гонки озброєнь.

4. Причинно-наслідковий ланцюг

5. Наслідки демонтажу розрядки

- різке погіршення радянсько-американських відносин;
- новий виток гонки озброєнь;
- зростання військових витрат;
- поглиблення міжнародної ізоляції СРСР після вторгнення в Афганістан;
- пошук у другій половині 1980-х років нових механізмів переговорів та контролю озброєнь.

6. Завдання 1. Порівняйте 1975 і 1979 роки

1975 р. — Гельсінська конференція і спроба закріпити правила мирного співіснування. **1979 р.** — введення радянських військ до Афганістану та фактичний зрив розрядки. Складіть 4–5 речень, пояснивши, чому ці дві дати символізують протилежні тенденції в міжнародних відносинах.

7. Завдання 2. Робота з аргументами

Розподіліть чинники на дві групи: **структурні** (довготривалі причини — ідеологічне суперництво, боротьба за вплив, гонка озброєнь) і **подієві** (конкретні кроки та кризи — Афганістан, нові військові програми, СОІ). Поясніть, чому одна подія сама по собі не могла б зруйнувати розрядку без збереження глибших суперечностей.

8. Завдання 3. Чи були результати розрядки повністю втрачені?

Наведіть два аргументи «так» і два аргументи «ні». З одного боку, на початку 1980-х конфронтація різко загострилася. З іншого — попередній досвід переговорів, Гельсінський процес і механізми контролю озброєнь не зникли та стали основою для нового діалогу в другій половині 1980-х років.

9. Від нового загострення до нового мислення

У середині 1980-х років керівництво СРСР перейшло до «нового політичного мислення». У 1985 р. відбулася зустріч М. Горбачова і Р. Рейгана в Женеві, у 1987 р. вони підписали договір про ліквідацію ракет середньої та малої дальності. Це показало, що навіть після демонтажу розрядки сторони знову повернулися до переговорів, але вже на тлі глибокої кризи радянської системи.

1975

Кульмінація розрядки — Гельсінкі.

1979

Вторгнення СРСР в Афганістан — зрив розрядки.

1985–1987

Відновлення радянсько-американського діалогу.

Підсумковий висновок

Демонтаж розрядки був не одномоментною подією, а процесом. Його причиною стало те, що домовленості 1970-х років обмежили окремі прояви конфронтації, але не усунули суперництво двох блоків. Наслідком стало нове загострення «холодної війни», яке водночас підштовхнуло обидві сторони до пошуку більш радикальних способів зменшення військової загрози у другій половині 1980-х років.